

Harju Maavalitsus

HARJU MAAKONNA ARENGUSTRATEEGIA 2025

Tallinn 2014

FOTOD

Priit Estna

SA Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus

Harju Maavalitsus

Maanteeamet

Eesti Liinirongid AS

Tallinna Sadam AS

EESSÕNA

„Harju maakonna arengustrateegia 2025” on hea koostöökokkuleppe materialiseerunud näide. Vajadus maakonnatasandi arengudokumendi järele sündis 2007. aastal Harju maakonna kohalike omavalitsuste ja Harju Maavalitsuse koostööst. 2009. aasta 18. veebruaril kiitsid strateegiadokumendi heaks Harju Maavalitsus, Harjumaa Omavalitsuste Liit ja kõik 24 kohaliku omavalitsuse üksust. Vahepeal on sotsiaalmajanduslik olukord riigis tervikuna oluliselt muutunud. Strateegia tegevusettepanekuid on igal aastal küll ajakohastatud, kuid laiemast arutelust oli möödunud juba üle viie aasta, mistõttu otsustati 2013. aasta alguses algatada laiapõhjalisem diskussioon ja strateegia uuendamise protsess. Toimus 6 töökoosolekut kolmes strateegilises valdkonnas ja 2 ühisseminari, kus osales erinevatest sektoritest kokku üle 100 erineva inimese. Ühise töö tulemusena on valminud dokument, mis saab olema oluliseks aluseks järgmisel Euroopa Liidu rahastusperioodil vahendite jagamise otsuste tegemisel Harju maakonnas.

Harju maakonna arengustrateegia on maakondlik kokkulepe erineva tasandi institutsioonide vahel, mille sisuks on **avalike teenuste parem korraldamine** ning **maakondliku koostöövõimekuse suurendamine**. Teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine loob parema elukeskkonna, mis on eelduseks ettevõtluse arengule. Maakonna strateegia toetub kolmele põhisambale: **tegus rahvas, kvaliteetne elukeskkond** ja **tasakaalustatud ruumimuster**. Ükski valdkond eraldiseisvana ei ole toimiv ega jätkusuutlik.

Maakonna strateegia ei ole seadusest tulenev arengudokument, vaid on kokkulepe huvitatud osapoolte vahel. See on visioon, milles on kirjeldatud valdkondlikke tegevussuundi järgmisteks aastateks. Elluviimist vajavaid tegevusi on palju ning need on teostatavad erinevatel tasanditel: riiklik tegevustasand, maakondlik koostöötasand ning kogukonna (kohaliku omavalitsuse) tasand. Strateegias on esitatud soovituslikud ettepanekud riiklikule ja kohalikule tasandile. Strateegia suurim väärtus seisneb maakondliku tasandi tegevussuundade kokkuleppimises. Kuna ressursside hulk oluliselt ei kasva, tuleb tegevusi ellu viia senisest nutikamalt ja koostöös. Maakonna strateegia toob välja kohalike omavalitsuste investeringuprioriteetid olulisemates valdkondades. Piiratud ressursside tingimustes on oluline prioriteetida tegevusi, mis arenguseisukohast vajavad kiiremat lahendamist ning samas omavad suurimat positiivset mõju. Strateegia rakenduslikkus tagatakse läbi kohalike omavalitsuste eelarvete, riigieelarve ja erinevate Euroopa Liidu jt toetusmehhanismide. Strateegia koostamisel on võimalikult palju lähtutud riiklikest prioriteetidest ja arengusuunistest. Perioodil 2014–2020 jagatakse mitmesuguseid toetusi, mis lähtuvad kohaliku omavalitsuse, aga üha rohkem maakonna strateegiast.

Siinkohal täname kõiki, kes uuendatud arengustrateegia koostamisele oma aega ja teadmisi pühendasid!

Parema Harjumaa nimel!

Harjumaa Omavalitsuste Liit
esimees Kaupo Rätsepp

Harju Maavalitsus
maavanem Ülle Rajasalu

Sisukord

Eessõna.....	3
Sisukord.....	4
Strateegia koostamise protsess.....	5
Harju maakonna visioon 2025.....	7
Eesmärgid ja tegevussuunad.....	8
Tegus rahvas.....	9
Kvaliteetne elukeskkond.....	12
Tasakaalustatud ruumimuster.....	15
Strateegia täitmine ja seire.....	18
Strateegia sidusus riiklike arengudokumentidega.....	19
Lisad.....	21
Kasutatud lühendid.....	22
Kasutatud allikad.....	23

STRATEEGIA KOOSTAMISE PROTSESS

Maakondliku strateegilise planeerimise alguseks Harjumaal võib lugeda esimese Harju maakonnaplaneeringu koostamist, millega alustati 1995. aasta märtsis, kui maavanema käskkirjaga moodustati maakonna arengukava koostamise töögrupp. Harju maakonnaplaneeringu koostamine algatati maavanema korraldusega detsembris 1997. Planeeringu koostamise käigus töötati välja maakonna arengustrateegia ja sõnastati visioon „Harjumaa aastal 2010“, mida hiljem täiendati arutelude käigus 2003. aastal. Uue Harju maakonna strateegia koostamine algatati maavanema korraldusega 2007. aastal.

Strateegia koostamise raames viidi aastatel 2008–2009 läbi 20 töörühma koosolekut, milles osales üle 60 erineva inimese, ning kaks foorumit ja üks konverents, kus osales kokku üle 140 inimese. Enne strateegia vastuvõtmist toimus selle eelnev heakskiitmine kõikides maakonna kohalikes omavalitsustes. Vahepealsel ajal (2010–2012) vaadati strateegias sisalduvaid tegevusi arengunõukogu poolt üle kord aastas jooksvalt. Strateegia uuendamise raames aastatel 2013–2014 viidi läbi 6 töörühma koosolekut ja üks seminar, kus osales kokku üle 100 inimese.

Erinevus vana ja uue strateegia vahel seisneb strateegia ülesehituses ja teemade käsitluses. Uues strateegias on selgemalt püütud kindlaks määrata otsustustasandi pädevust, st on tegevusi, mida saab ellu viia vaid riigi, kohaliku omavalitsuse või koostööna maakonna tasandil. Algselt olid strateegias püstitatud maakonna arengu eesmärgid ja käsitletud nelja tegevusvaldkonda: sotsiaalne infrastruktuur, tehniline infrastruktuur, keskkond ning majandus. Seoses uue strateegia ettevalmistusega moodustati 2007. aastal maavanema korraldusega protsessi algatamiseks ja juhtimiseks arengunõukogu, kuhu kuulusid Harju Maavalitsuse, Harjumaa Omavalitsuste Liidu ja Tallinna linna esindajad. Kuna seadusandlus ei reguleeri maakonnatasandi arengudokumendi raamistikku ega sisu, tuli esimese ülesandena välja töötada arengustrateegia koostamise lähteülesanne, milles määrati kindlaks strateegia teemade ulatus. Seejuures lähtus arengunõukogu avaliku sektori peamisest missioonist, milleks on *elanikele avalike teenuste korraldamine ja kättesaadavuse tagamine*. Arvestati, et on ülesandeid, mis kuuluvad nii riigi kui ka kohalike omavalitsuste pädevusse. Valdkonnad, mida saab maakonna tasandil otseselt mõjutada, on kohalikele omavalitsustele seadustega sätestatud ülesanded, maavalitsuse ülesanded ning ülesanded, mille korraldamise või lahendamise osas on kokku lepitud väljaspool kohustuslikke funktsioone (nt maakonna mainekujundus, ühistegevused jms). Riigi ja kohalike omavalitsuste otsustustasandit strateegia otseselt ei puuduta, tehakse vaid soovituslikke ettepanekuid. Strateegia ei keskendu otseselt ettevõtluse arendamisele ega töökohtade loomisele, sest avaliku sektori peamine ülesanne on korraldada avalikke teenuseid ja luua elukeskkonda, mis omakorda loob eeldused ettevõtluse arenguks, kui turuolukord seda soosib.

Töökoosolekute paremaks läbiviimiseks otsustas arengunõukogu strateegia ülesehituse jagada tinglikult kolme teemagrupi: *stabiilne rahvastik* (hiljem „tegus rahvas“), *kvaliteetne elukeskkond* ja *tasakaalustatud ruumimuster*. Rahvastiku töögrupp keskendus maakonna elanikkonnale, alateemadena kuulusid siia tööhõive, integratsioon, kodanikuühiskond. Elukeskkonna valdkonna all käsitleti avalikke teenuseid (haridus, sotsiaalhoolekanne, tervishoid, noorsootöö, kultuur, sport ja vaba aeg, ühistransport, e-teenused, turvalisus) ja keskkonda (jäätmemajandus, veemajandus, energiamajandus, rannaalad). Ruumimuster hõlmas asustusstruktuuri (elamupiirkonnad, majandusalad, rohealad) ja infrastruktuuri (sõiduteed, trassid, sadamad, lennuväljad, raudteed, kaevandused). Maakonna strateegia uuendamisel 2013. aastal jätkati järjepidevust silmas pidades samasuguse struktuuriga, kuid alateemasid ei käsitletud niivõrd piiritletuna, st tegevusettepanekud lähtusid konkreetsetest kitsaskohtadest, mitte kindlast etteantud alateemast. Strateegia töörühmade töö aluseks võeti üldised sotsiaalmajanduslikud trendid ja konkreetsete valdkondlikud kitsaskohad. Fookus oli seatud lahenduste ja koostöövõimaluste pakkumisele, rühmatöid viidi läbi ühesuguse meetodika alusel. Strateegia uuendamise taustinfona kasutati 2000. ja 2011. a rahva- ja eluruumide loenduse statistika andmete võrdlusi. Siinjuures ei peetud koostajate poolt oluliseks eraldi detailsemate analüüsides esitlemist strateegias. Detailsem elu- ja majanduskeskkonna analüüs on esitatud strateegia lisades.

Valdkond „Tegus rahvas“ sümboliseerib ettevõtlikku inimest, elukestvate õpet ja aktiivseks kodanikuks olemist. Võrreldes strateegia eelmise versiooniga on loobutud „stabiilsusest“ rahvastiku vanuselise koosseisu osas, sest demograafilised protsessid ei ole poliitikatega oluliselt mõjutatavad ning pigem tuleb meil õppida Lääneriikide linnastumise protsesside kogemustest.

Valdkond „Kvaliteetne elukeskkond“ keskendub avalike teenuste paremale korraldamisele ja koostöölahendustele. Juba 2005. a alguses algatati maakondade sotsiaalset infrastruktuuri käsitlev teemaplaneering, mille ülesandeks oli välja töötada soovitusi erinevat tüüpi piirkondadele (kantidele) teenuste parema kättesaadavuse tagamiseks. Tegemist oli esmakordse süsteemse lähenemisega, mis võimaldas luua teenustele alusstandardeid ja käsitles keskusi maakonnas teatud hierarhiana. Igal teenusel on oma tagamaa, mis eeldab teatud arvu elanike olemasolu. Teatud teenuseid-tooteid tuleb paratamatult tarbida suuremas keskses. Vastavalt nõudlusele ehk sotsiaalmajanduslikele trendidele on teenuste kavandamine ja omavaheline kombineerimine ka antud strateegia paratamatu osa.

Valdkonna „Tasakaalustatud ruumimuster“ keskmes on olulise mõjuga taristu pikaajaline planeerimine. Tasakaalustatus tähendab siinjuures kompromissi inimtekkelise tegevuse ja loodusliku mitmekesisuse vahel. Maakonna arengustrateegia idee on kantud polütsentrilise asustusstruktuuri kontseptsioonist – ümber Tallinna asuvad satelliitkeskused suudavad pakkuda elamisväärtet elukeskkonda ja avalikke teenuseid, mille tulemusena tekib soodne pinnas ka äriliste teenuste arenguks. 2013. aastal läbi viidud Harjumaa tõmbekeskuste uuring määras vastavalt Siseministeriumi juhendile kindlaks kohalikud teenindus- ja tõmbekeskused. See uuring näitas, et olulisi muutusi asustusstruktuuri osas ei ole viimase sajandi jooksul toimunud, küll aga on suurenenud Tallinnale lähemal asuvate keskuste osatähtsus. Mitmekeskuselise maakonna kontekstis on määrava tähtsusega roll liikuvuse parandamisel – ühistranspordi korraldamisel ja kergliiklusteede rajamisel. Harju maakonnas on ühistransport teatud suundades võimeline pakkuma olulist konkurentsi autokasutusele. Kergliiklusteede rajamine olulistele liikumissuundadele aitab vähendada igapäevast autokasutust lühemate vahemaade läbimisel ning loob paremad võimalused teenuste tarbimiseks kodule võimalikult lähedal. Just selleks algatati 2010. a Harjumaa kergliiklusteede teemaplaneering, et kavandada kergliiklusteede ja jalgrattamarsruutide võrgustikku maakonna tasandil. Planeering kehtestati aprillis 2012.

21. mail 2014 tutvustati uuendatud strateegiat Harjumaa Omavalituste Liidu volikogus ning tehtud töö kiideti volikogu poolt heaks. Seoses uue Euroopa Liidu finantsperioodi piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meetme väljatöötamisega tekkis vajadus koostada täiendavad analüüsid lähtuvalt Siseministeriumi juhendist. Selle töö tulemusena koostati uued strateegia lisad – lisa 2 ja lisa 3. Uue meetmestiku raames on koostatud ka lisa 4 – Tallinna linnapiirkonna jätkusuutliku arengu strateegia 2014–2020, mis töötati välja piirkonda kuuluva 10 kohaliku omavalitsuse koostöös. Olulise panuse sellesse protsessi on andnud ka maakonna ühistranspordi arengukava koostamine, mis algatati 2014. aasta veebruaris Harju Ühistranspordikeskuse juhatuse initsiatiivil. See töö on andnud olulise panuse strateegia täiendamisel ühistranspordi arenguga seotud probleemidega ning vajalike meetmete kavandamisega kogu piirkonnas.

Kokkuvõttes võib öelda, et Harju maakonna arengustrateegia kontseptsioon lähtub eelkõige inimeste vajadustest ja avaliku sektori rollist. Strateegia kolm sammast – tegus rahvas, kvaliteetne elukeskkond ja tasakaalustatud ruumimuster on rakendatavad ainult ühiselt. Harju maakond on küll väga eripalgeline, kuid planeerimistegevuses on käsitletud maakonda ühtsena. Varasemalt algatatud maakondlikud planeeringud on olnud otseseks sisendiks teenuste ja infrastruktuuri arengu suunamisel, mistõttu strateegia kontseptuaalne ülesehitus on ennast õigustanud, olles sellisena ühtlasi ka järjepidevuse kandja.

HARJU MAAKONNA VISIOON 2025

Aastal 2025

Harju maakond on rahvusvaheliselt aktiivne, koostöö- ja konkurentsivõimeline pealinnaregioon Läänemere piirkonnas, mida iseloomustavad tegus rahvas, kvaliteetne elukeskkond, dünaamiline ettevõtlus ja poliitsentriline asustus. Harju maakond on elanikule armas ja külalist inspireeriv. Harju maakonnas sünnivad head arengud läbi avaliku, era- ja kolmanda sektori koostöö.

Visiooni aluseks on kolm strateegilist komponenti:

- **tegus rahvas** – Harju maakonnas elavad inimesed on haritud, teotahtelised ja hoolivad oma elukeskkonnast. Vabal ajal on neil soov ja võimalused tegeleda kodanikualgatuslike ettevõtmistega;
- **kvaliteetne elukeskkond** – Harju maakonna elukeskkond pakub inimestele võimalusi valida kodukohaks kas suurlinna melu või maakoha vaikuse. Sõltumata inimese elukohast on elanikele tagatud kõik vajalikud teenused võrdse kvaliteediga. Inimesed saavad tarbida avalikke teenuseid ja veeta vaba aega keskustes, mis paiknevad võimalikult elukoha läheduses;
- **tasakaalustatud ruumimuster** – Harju maakonnas on logistika, teenuste ja töökohtade kättesaadavuse seisukohast läbimõeldud ja efektiivne ruumimuster, mis võimaldab elanikel ja ettevõtjatel planeerida oma tegevust pikaajaliselt ja säästlikult. Harju maakonnas on saavutatud tasakaalustatud ja siduv ruumiplaneerimine riigi, maakonna ja omavalitsuste tasandi koostöö kaudu.

Visiooni elluviimise eelduseks on kolm olulist murrangut:

- **majandusstruktuuri muutus** – Harju maakonna majandus peab liikuma teadmistel põhineva majandusmudeli poole, mis eeldab kõrgharidussüsteemi liikumist loodus- ja täppisteaduste ning tehnikavaldkondade suunas, suuremaid arendus- ja teadusinvesteeringuid riigilt ja ettevõtetelt ning elukestvat õpet. Tekib struktuur, mille tulemuseks on vähese tööjõuga loodav suur lisandväärtus;
- **poliitsentrilise asustusstruktuuri väljakujunemine** – Harju maakonna asustusstruktuur ei koosne ainult Tallinnast ja selle tagamaast, vaid on mitmekeskuseline. Olemasolevate keskuste asustust tihendatakse, nii kujunevad välja piirkondlikud tõmbekeskused, mis pakuvad elanikele õppe-, töö- ja elamisvõimalusi kohapeal, vähendades igapäevast pendelrännet. Poliitsentrilise asustusstruktuuri kujunemist toetab ühistranspordi liikide integreerimine, mis võimaldab inimestele paremat maakonnasisest liikumist ja juurdepääsu teenustele;
- **rahvusvaheliselt aktsepteeritava piirkonna teke** – konkurentsivõime tugevdamiseks peavad Harju maakonna institutsioonid osalema aktiivselt rahvusvahelises koostöös naaberriikidega, sealhulgas eriti Stockholmi, Helsingi ja Peterburi regioonidega investeeringute kaasamiseks ja ettevõtluse arendamiseks. (Seda sõnastust oleks vaja veel arutada!)

EESMÄRGID JA TEGEVUSSUUNAD

Harju maakonna visiooni täitumiseks aastaks 2025 on seatud eesmärgid ja koondatud kokku ettepanekud eesmärkide elluviimiseks. Eesmärk kajastab strateegilist sihti, olukorda, milleni soovitakse jõuda, ning tegevussuunad aitavad püstitatud eesmärke saavutada. Sõltuvalt tegevuse iseloomust on need jagatud kolme tasandi vahel: riik, maakond ja kohalik omavalitsus. Vajadus sellise liigitamise järele tuleneb asjaolust, et erinevate tegevuste otsustuspädevus paikneb erinevatel tasanditel. Strateegias on mitmeid tegevusi, mille elluviimine on maakonna arengu kui terviku seisukohalt väga oluline, kuid mida saab teostada ainult läbi riigitasandil tehtud otsuste. Samuti on tegevusi, mida saab teostada ainult kohalikul tasandil. Teatud tegevuste koordineerimine või elluviimine on mõttekas lahendada aga maakonna koostöötasandil.

Eesmärgid ja tegevussuunad on välja toodud kolmes valdkonnas:

- tegus rahvas,
- kvaliteetne elukeskkond,
- tasakaalustatud ruumimuster.

Maakonna arengustrateegia eesmärgiks ei ole sekkuda riigi ega kohalike omavalitsuste otsustustasandil tehtavasse, vaid pigem anda ühiselt kokkulepitud suuniseid selleks, et need aitaksid saavutada ühist maakondlikku eesmärki. Seetõttu tuleb strateegias toodud eri tasandite tegevuste ja tegevussuundade puhul silmas pidada järgmist:

riiklik tegevustasand – Harju maakonna ettepanekud Vabariigi Valitsusele ja ministriumidele, mis loovad eeldused maakondlike ja omavalitsuslike strateegiliste tegevuste teostamiseks ning eesmärkide saavutamiseks;

maakondlik koostöötasand – tegevused ja tegevussuunad, mille läbiviijateks on ülemaakondlikult tegutsevad institutsioonid, nagu maavalitsus, kohalike omavalitsuste ühendused, maakondlik arenduskeskus, LEADER-tegevusgrupid jms;

kohaliku omavalitsuse tegevustasand – strateegiast tulenevad ettepanekud ja suunised Harju maakonna kohalikele omavalitsustele nende otsustuspädevuses olevate tegevuste läbiviimiseks, mis aitavad saavutada ühist maakondlikku eesmärki.

TEGUS RAHVAS

Iga maakond saab olla edukas vaid juhul, kui seal elab piisaval arvul tublisid ja töökaid inimesi. Eesti rahvastik tervikuna väheneb ja vananeb. Statistikaameti rahvastikuprognoozi kohaselt väheneb seniste trendide jätkumisel Eesti rahvaarv 2040. aastaks 125 000 inimese võrra ehk 1 195 000 elanikuni. Enamikus maakondades väheneb rahvastik 20–30%, ainult Harju ja Tartu maakondades suureneb elanikkond kuni kolme protsendi ulatuses. Laste osatähtsus Eesti rahvastikus väheneb 2%, pensioniealiste osakaal suureneb üle 9%. Kokkuvõttes tähendab see ülalpeetavate osatähtsuse kasvu tööealistega võrreldes. Kui 2014. aastal on iga ülalpeetava kohta kaks tööelist, siis 2040. aastal on Statistikaameti prognoosi kohaselt kahe ülalpeetava kohta kolm tööelist.

Harju maakonna rahvastikunäitajad on Eesti keskmisest pisut paremad. Rahvastik on pidevalt kasvanud, seda eriti sisserände tõttu, kuid piirkonniti esinevad Harju maakonnas sarnased rahvastiku muutumise trendid nagu ülejäänud Eestis. Vaid eeslinnastunud omavalitsuste elanikkond on ülejäänud maakonnaga võrreldes suhteliselt noorem. Tihti on nooremat elanikkonda seostatud ka kõrgema haridustaseme ja jõukusega.

Harju maakond ei ole omaette nn *vürstiriik*, vaid on üks viieteistkümnest tublist Eesti maakonnast. Eesmärgiks ei saa olla elanike arvu kasv teiste Eesti piirkondade arvelt. Kui teistel maakondadel läheb hästi, läheb ka Harjumaal hästi.

Kokkuvõttes on iga inimene tähtis ning keskenduda tuleb sellele, et iga inimese isiklik areng oleks kasulik maakonnale ja kogukonnale, kus ta elab, õpib või töötab. Tähelepanu tuleb võrdselt pöörata kõikidele vanusegruppidele, et tagada inimeste maksimaalne hõivatus tööl ning töövälises tegevuses. Oluline on tagada inimeste sotsiaalne turvalisus, mis erinevatele inimgruppidele tähendab eri aspekte: näiteks laste kasvatamisega seonduv turvalisus, tööhõive ja tervishoiuga seotud küsimused, rahvusvähemuste probleemid, sotsiaalse ebavõrdsuse ja tõrjutusega seotud teemad jne.

Riiklike institutsioonide tegevus peab soodustama inimeste loovust, ettevõtlikkust ja elukestvat õpet. Ent suur osa kogukonna heaolust sõltub inimeste aktiivsusest olla muutustele avatud ning osaleda kohaliku elu korraldamises. Meie kestlikkuse tagab see, kui rahvas on tegus – see tähendab haritud, ettevõtlik, õpivõimeline ja tööturu muutustega kohanduv. Erilist rõhku tuleb panna noorte ettevõtlike kasvatamisele, sest noored on meie tulevik.

Eesmärk

Elanikud on haritud, ettevõtlikud, tööturul aktiivsed, muutustele avatud ning väärtustavad oma kodukanti ja panustavad kogukonna arengusse.

Riigi tegevustasand

Ettepanekud

	<u>Võimalik eestvedaja</u>
- Sündimuse kasvu ning pere- ja tööelu ühildamist soodustava toetussüsteemi ajakohastamine (vanemahüvitis, lastetoetus, paindlik töö jms)	SoM
- Koolides ettevõtluse kui õppeaine kohustuslik rakendamine	HTM
- Õpilasvahetuse programmide toetamine ja tugistruktuuride loomine	HTM
- Haridustee katkestanutele õppeprogrammide väljatöötamine; kaugõppe võimaluste loomine õhtukoolis, kutse-, kaug- ja rakendusõppes	HTM, SoM
- Noortele elluastujatele toetusprogrammi loomine (eluaseme toetus, palgatoetus vms soodustused)	SoM
- Eakate ja puuetega inimeste tööturule toomise soodustamine	SoM
- Erisoodustusmaksu kaotamine ühistranspordi, täiendõppe ja sporditegevuse osas, mis soodustab ettevõtjate panuse suurendamist tööjõu motiveerimiseks	RaM
- Kohalikele omavalitsustele piirkonna töötute isiku- ja kontaktandmete kättesaadavuse lihtsustamine	SoM
- Ettevõtluse tugiteenuste arendamise ja investorite kaasamise toetamine töökohtade loomisel	MKM, EAS
- Alustavate ja tegutsevate ettevõtjate toetamine läbi mitmekesise toetussüsteemi	MKM, EAS
- Teadus- ja tehnoloogiainvesteeringute suurendamine teadmistemahukasse ettevõtlusse	MKM, EAS

Maakonna koostöötasand

Tegevused ja tegevussuunad

	<u>Võimalik eestvedaja</u>
- Haridus- ja kultuuriasutuste vertikaalne ja horisontaalne võrgustamine valdkonniti	HMV, KOVid
- Noortekeskuste võrgustamine Lääne-Harjumaal ja Ida-Harjumaal	HMV, KOVid
- Harjumaa töömaleva ja noortekogu tegevuse aktiveerimine	HMV, HEAK, noortevolikogud
- Noorte ettevõtlikkuse arendamine (nt „Ettevõtlik kool”, ENTRUM, õpilasfirmad jt)	HEAK, KOVid
- Ettevõtlusinkubaatorite arendamine	HEAK, KOVid
- Ettevõtjatele ja mittetulundusühendustele mentorprogrammide tegevuse arendamine	HEAK, LEADER
- Harjumaa tööhõive ja ettevõtlikkuse tegevuskava koostamine	HEAK, jt partnerid
- Investorteeninduse arendamine ja investorportaali loomine	HEAK, KOV
- Osalemine rahvusvahelises tööturualases koostöös	Töötukassa, KOVid
- Omavalitsustevaheliste töötutele suunatud tegevuste algatamine	HOL, KOVid, Töötukassa

- Harjumaa ja Uusimaa koostöö arendamine
- Harjumaa ja Satakunta maakonna koostöö arendamine
- Arendustöötajate (KOV, H MV, HEAK, LEADER) omavahelise koostöövõimekuse, ametialaste teadmiste ja oskuste suurendamine

KOVid, H MV
KOV, H MV
KOVid, HOL,
H MV, HEAK

Kohaliku omavalitsuse tegevustasand

Tegevused ja tegevussuunad

- Vanemahariduse edendamine
- Koolist väljalangevuse ennetamise tõhustamine
- Noortes tööhajumuste suurendamine õpilasmalevate, laagrite ja praktikumide tegevuste toetamise abil
- Kodanikualgatuse ja kodanikuühenduste vahelise koostöö toetamine ja rahvusvähemuste kaasamise soodustamine
- Külaliidrite väljakujunemise toetamine ja kogukonna sädeinimeste tunnustamine

Võimalik

eestvedaja

KOV, LEADER,
MTÜd

KOV

KOV, LEADER,
MTÜd

KOV, LEADER

Kodukant,
LEADER, KOV

KVALITEETNE ELUKESKKOND

Avaliku sektori toimimise eesmärk on parem avalike teenuste korraldamine ja parema elukeskkonna loomine. Kvaliteetne elukeskkond avalike teenuste kontekstis tähendab kombinatsiooni teenuse kättesaadavusest, teenuse kvaliteedist ja hinnast. Igal teenusel on oma tagamaa, mis eeldab teatud arvu elanike olemasolu. Esmatähtsad teenused (nt alusharidus, kauplus, sportimine jms) peaksid olema kättesaadavad võimalikult elukoha lähedal. Kõrgema hinna ja kvaliteedi suhtega teenustel on suurem tagamaa (nt spaa, ülikool, teater), mis tähendab teenuse kättesaadavuse suuremat ressursikulu. Teatud teenused on kättesaadavad kohapeal, teisi teenuseid-tooteid tuleb paratamatult tarbida suuremates keskustes.

Inimesed valivad oma elukoha neile sobivatest tingimustest lähtudes – kellele on olulisem haridusasutuse lähedus või töökoht, kellele maaline, kellele linnaline elukeskkond. Maaline elukeskkond tähendab esteetiliselt meeldivamat elukeskkonda, kuid tõenäolisemalt suuremat ressursikulu teenuste kättesaamisel ja töökohta jõudmisel. Linnaline keskkond pakub rohkem valikuid, kuid atraktiivsus elukohana võib olla madalam. Ent mõlemal juhul peavad elukoha lähedal olema tagatud eelkõige esmatähtsad avalikud teenused.

Teenuste valiku määrab suures osas juba välja kujunenud asustusstruktuur. Paraku ei ole võimalik kõiki teenuseid igas külas tagada. Teenuste kättesaadavusel mängib üha olulisemat rolli parem ühistranspordi korraldamine ja e-teenuste areng. Avalik sektor otseselt ei loo töökohti, kuid läbi teenuste arendamise luuakse eeldused ettevõtluse arenguks. Lisaks toimivad ka vaba turumajanduse regulatsioonid, nõudlus ja pakkumine. Eeslinnastunud omavalitsustes on suurem vajadus teenustepõhise majanduse järele, tootmine saab tekkida seal, kus on vabu ressursse. Kvaliteetse elukeskkonna keskmis on just elanikule suunatud avalikud teenused, töökohad sõltuvad rohkem inimeste endi ettevõtlikkusest ja turusituatsioonist.

Eesmärk

Avalike teenuste kättesaadavus ja vaba aja veetmise võimalused on tagatud keskustes ning inimesed osalevad aktiivselt oma elukeskkonna kujundamises.

Riigi tegevustasand

Ettepanekud

	<u>Võimalik eestvedaja</u>
- Haldusterritoriaalse reformi elluviimine, omavalitsuslike ja riiklike ülesannete määratlemine, kohalike omavalitsuste stabiilse tulubaasi kindlustamine vastavalt Euroopa kohaliku omavalitsuse hartale	SiM, RaM
- Kutsehariduse väärtustamine ja propageerimine	HTM
- Hariduse tugiteenuste laiendamine ja kättesaadavuse parandamine haridusasutustes	HTM
- Gümnaasiumide juurde õpilaskodude rajamise toetamine	HTM
- Õpetajate täiendkoolitamine hariduslike erivajadustega laste õppe elluviimiseks	HTM
- Vajaduspõhise sotsiaaltoetuste süsteemi rakendamine	SoM
- Erivajadustega inimestele paindlike töötamise võimaluste loomine	SoM
- Erivajadustega inimeste tugiteenuste keskuste väljaarendamine	SoM
- Toimetuleku- ja hoolduskava lõpetanutele tugikeskuste süsteemi loomine (elamisvõimalus, abistaja teenusega)	SoM

- Hambaravi lisamine haigekassa teenuste nimistusse ja hambaravi hüvitamine riskigruppidele SoM
- Pearingsti teenuse kvaliteedi ja kättesaadavuse parendamine, esmatasandi tervisekeskuste loomine SoM
- Avalike, era- ja omavalitsuse siseste ühistranspordiliinide ühildamine MKM
- Ühistranspordi peatuskohtadesse varjualuste, pinkide ja prügikastide paigaldamine Teede omanikud
- Energiatõhususe ja alternatiivenergia tootmise investeeringute toetamine omavalitsustes, korteriühistutes, majapidamistes MKM
- Päästealase vabatahtliku töö toetamine (koolitused, varustus, tehnika) SiM
- Lairibavõrgu väljaarendamine kuni tarbijateni MKM

Maakonna koostöötasand

Tegevused ja tegevussuunad

- Harjumaa gümnaasiumivõrgu korrastamine Võimalik eestvedaja
HOL, HTM, KOVID
- Maakondliku kooli rajamine hariduslike erivajadustega lastele HOL, HMV, HTM
- Hariduslike erivajadustega seotud võrgustikutöö loomine maakonna tasandil (varase märkamise kompetentsikeskus) Haridusasutused
- Maakonna tasandil sotsiaalhoolekande alase koostöö arendamine (koduhooldusõdede võrgustik; Haiba lastekodu ja Salu kooli toetamine) HMV
- Maakonna ühistranspordi arengukava koostamine (perspektiivis haarata ka naabermaakonnad) HÜTK
- Ühispileti süsteemi edasiarendamine HÜTK
- Kohalike ühistransporditerminalide võrgu kavandamine ja väljaarendamine HÜTK, HOL
- Kohalike teede ühise teehoolduskava koostamine HOL, HÜK
- Harjumaa tugistruktuuride ühendamise teostatavus-tasuvusanalüüsi koostamine HOL, HEAK
- Harjumaa Ühisteenuste Keskuse teenuste edasiarendamine HOL, HÜK
- Jäätmekestöö arendamine maakonna tasandil (koolitused, ühishanked, taristu) HÜK
- Jäätmejaamade ja jäätmete kogumisvõrgustiku väljaarendamine HÜK
- Kohalike omavalitsuste ühisasutuste (vesi, kommunaal) teostatavus-tasuvusanalüüsi koostamine HOL
- Kohalike omavalitsuste ühiste infosüsteemide loomine (andmete haldus, infoturve, küberkaitse) HOL
- Harjumaa muuseumide ühendamise teostatavus-tasuvusanalüüsi koostamine HOL

Kohaliku omavalitsuse tegevustasand

Tegevused ja tegevussuunad

- Kohalike keskuste konkurentsivõime tõstmine läbi avalike teenuste pakkumise ja kaasaegse elukeskkonna kujundamise Võimalik eestvedaja
KOV
- Lasteaiakohtade tagamine kodu lähedal, lasteaedadesse pikapäevarühmade loomine KOV, erasektor
- Vajaduspõhise sotsiaaltoetuste ja -teenuste süsteemi rakendamine KOV
- Kodu- ja naabrihooldusteenuste, sh uute IT-põhiste teenuste rakendamine KOV,

sotsiaalhoolekandes	erasektor
- Laste ja noorte huviharidusteenuste kättesaadavuse parandamine	KOV
- Täiskasvanutele vaba aja veetmise võimaluste loomine ja huvitegevuse toetamine	KOV, LEADER
- Nõudetranspordi rakendamine	KOV, erasektor
- Tallinna piirkonna rööbastranspordi arendamine	KOV, MKM
- Tiheasustuspiirkondades tsentraalse vee- ja kanalisatsioonisüsteemide väljaehitamine	KOV, erasektor
- Targa energia kasutamine (küte, tänavavalgustus jne)	KOV
- Omavalitsuse e-teenuste edasiarendamine	KOV

TASAKAALUSTATUD RUUMIMUSTER

Tallinn on tõmbekeskuseks kogu Eestile ning paljud siin toimuvad sotsiaalmajanduslikud protsessid mõjutavad riigi heaolu tervikuna, kuid elu peab olema elamisväärne ka väljaspool Tallinna. Seetõttu on oluline kohalike keskuste konkurentsivõime tõstmine eelkõige läbi avalike teenuste pakkumise ja elukeskkonna kujundamise.

Harju maakonna tasakaalustatud arengule aitab kõige enam kaasa mitmekesuselise asustusstruktuuri väljaarendamine, kus rõhuasetus on olemasolevates keskustes oleva taristu tõhusamal ärakasutamisel, keskuste asustuse tihendamisel ning ühistranspordi ja teiste liikumisvõimaluste omavahelisel sidustamisel, mis parandab teenuste kättesaadavust. Planeerimis- ja ehitustegevus peab lähtuma inimeste tegelikust liikumisest, asustusstruktuurist, demograafilisest situatsioonist, äri ja tootmise potentsiaalidest ning olema kooskõlas säästva arengu põhimõtetega. Sellisel moel toimivad teenuskeskused võrgustikuna, mitte konkurentidena.

Harju maakonna asustusstruktuur on püsinud üsna muutumatuna juba üle sajandi. OÜ Hendrikson ja Ko poolt 2013. aastal läbi viidud Harjumaa tõmbekeskuste uuringust selgub, et eeslinnastumise tulemusena on Tallinna lähiümbruses asuvate kohalike tõmbekeskuste (Tabasalu, Keila, Saue, Saku, Kiili, Jüri, Loo, Maardu, Viimsi, Haabneeme) osatähtsus märgatavalt kasvanud. Tagamaa ajalooliselt tugevates asumites (Loksa, Kiiu-Kuusalu, Kehra, Kose, Paldiski) on rahvaarv vähenenud, ent nende olulisus piirkondliku keskusena on säilinud. Padise-Rummu-Vasalemma ning Turba-Riisipere on piirkonnad, mis vajavad tõmbekeskusena tugevdamist, et tagada maakonna piirkondlikult tasakaalustatud areng. Võtmekoht on ühistranspordi parem korraldamine, ühistranspordiliikide integreerimine ning ühenduste parandamine (teed, kergliiklusteed, transpordisõlmed), mis võimaldab inimestele paremat, eriti horisontaalset, sama tasandi keskuste vahelist maakonnasisesest liikumist ja paremat juurdepääsu teenustele.

Eesmärk

Riigi, maakonna ja omavalitsustasandi koostöös on saavutatud optimaalne ja tasakaalustatud ruumimuster.

Riigi tegevustasand

Ettepanekud

	<u>Võimalik eestvedaja</u>
- Kohalikele omavalitsustele arendustegevuseks riigimaa kasutusse andmise lihtsustamine (nt hoonestusõiguse seadmise võimalus)	KeM
- Erinevaid transpordiliike (raudtee-, bussi-, laeva-, lennu- ja linnaliiklus) siduva ühistransporditerminali kavandamine ja väljaehitamine Tallinna regioonis	MKM
- Ühistransporditerminalide võrgustiku väljaehitamine regionaalsel tasemel (buss, rong, sõiduauto, jalgratas jne)	MKM
- Tallinnas ning selle lähiümbruses raudteede ja maanteede ristumiste viimine kahetasandiliseks	MKM, KOV
- Kergliiklusteede võrgustiku väljaehitamise (vastavalt planeeringule "Harjumaa kergliiklusteed") toetamine	MKM, SiM
- „Pargi ja reisi“ parklate võrgu arendamine ning parklate integreerimine ühistranspordiga	MKM, SiM
- Tallinna ringtee ja Paldiski maantee Tallinn-Keila lõigu väljaehitamine 4-realiseks	MKM
- Tallinn-Pärnu maantee ja Tallinn-Tartu maantee väljaehitamine 4-realiseks	MKM

- Tallinna väikese ringtee (Smuuli tee-Peetri-Raudalu) väljaehitamine MKM
- Üleriigilise tähtsusega transpordisõlmede ja TEN-T-võrgustikku kuuluvate maanteed ning transpordikoridoride ühendus- ja juurdepääsuteede rekonstrueerimine ning väljaehitamine (Haabersti ristmik, Peterburi tee, Reidi tee jne) MKM; KOV, erasektor
- Tallinna ümbersõiduraudtee rajamine MKM
- Tallinn-Turba-Haapsalu-Rohuküla raudteeühenduse taastamine MKM
- Rail Balticu raudteetrassi väljaehitamine koos vajamineva taristuga MKM
- Tallinn-Peterburi kiirrongiühenduse arendamine MKM, erasektor
- Tallinn-Helsingi püsiühenduse teostatavus-/tasuvusanalüüsi koostamine MKM, SiM, HMV
- Ämari lennuvälja logistikapotentsiaali kasutuselevõtmine tsiviillennunduses ja selleks vajaliku taristu arendamine, sealhulgas raudteeühenduse rajamine MKM
- Paldiski-Ämari-Rummu tööstus- ja logistikapiirkonna arendamine MKM
- LNG-terminalide rajamine Paldiski ja Muuga piirkondades MKM, erasektor
- Eesti-Soome gaasitrassi rajamine MKM
- Harku-Lihula-Sindi 330/110 kV kõrgepingeliini rajamine MKM
- Tehnoloogiapargi arendamine Mustamäe-Keila suunal TTÜ, HTM, MKM
- Rohe- ja rekreatsioonialade ning matkaradade rajamine ja korrastamine (ehitus, viidastamine, turundus, veebiinfo) RMK
- Natura alade loodusväärtuslikkuse ülevaatamine KeM
- Merealade ruumilise planeeringu algatamine ja koostamine SiM, HMV

Maakonna koostöötasand

Tegevused ja tegevussuunad

Võimalik eestvedaja

- Maakonnaplaneeringu koostamine (sh KOVi tasandile siduvad maakondlikud ja riiklikud huvid ja suunised, tõmbekeskuste hierarhia koos toimepiirkondadega ja ruumiline perspektiiv, tööstus- ja kaubanduskeskuste piirkonnad) HMV, HOL
- Energeetika teema käsitlemine maakonnaplaneeringu koosseisus HMV
- Haritava põllumaa sihtotstarbe muutmise piiramine põllualade kaitseks HMV, KOVid
- Väikelennuväljadele vajalike/sobivate asukohtade leidmine Erasektor, HMV
- Väikesadamate arendamine Sadamate omanikud, HEAK, HMV
- Maakonna konkurentsivõime tugevdamise tegevuskava koostamine HMV, HEAK, HOL
- Maakonna tööhõive ja ettevõtlusaktiivsuse kava koostamine HEAK, HOL, LEADER
- Tallinna linnapiirkonna jätkusuutliku arengu strateegia ja tegevuskava koostamine Linnapiirkonna KOVid
- Rannikualade ruumiline planeerimine (maakonnaplaneeringu koosseisus) HMV, KOVid

- Maakondliku tervisekeskuste võrgu kavandamine

HMV, HOL

Kohaliku omavalitsuse tegevustasand

Tegevused ja tegevussuunad

- „Pargi ja reisi” alade arendamine
- Tallinna linna liiklussõlmede ja väilade rekonstrueerimine ning väljaehitamine (Haabersti ja Kristiine ristmikud, Reidi tee jne)
- Tallinna mereäärse promenaadi väljaehitamine
- Kergliiklusteede võrgustiku väljaehitamine
- Endiste tööstus- ja militaaralade taaskasutusele võtmine uutes funktsioonides
- Paldiski-Ämari-Rummu tööstus- ja logistikapiirkonna arendamine
- Ida-Harju logistikapiirkonna arendamine
- Kroodi majanduspiirkonna arendamine (Maardu linnas)
- Avalike hoonete energiatõhususe parandamine
- Rohe- ja rekreatsioonialade ning matkaradade korrastamine ja rajamine (ehitus, turundus, viidastamine, veebiinfo) ning linnade siseste puhkealade arendamine
- Mere- ja rannalade avaliku kasutuse tagamine/taastamine (Kloogaranna, Männiku-Saku puhkeala jne)
- Linnaliste asulate haljastusnormide väljatöötamine
- Heakorrakampaaniate toetamine

Võimalik eestvedaja

KOV
KOV
KOV
KOV
KOV,
maaomanikud
KOV
KOV
KOV, erasektor
KOV, erasektor
KOV, erasektor
KOV
KOV, LEADER

STRATEEGIA TÄITMINE JA SEIRE

Strateegia koostamiseks ja seiramiseks on moodustatud Harju Maavalitsuse ja Harjumaa Omavalitsuste Liidu kokkuleppel Harjumaa Arengunõukogu. Arengunõukogusse kuuluvad Harju Maavalitsuse, Harjumaa Omavalitsuste Liidu jt maakondlike institutsioonide esindajad. Arengunõukogu kontrollib strateegia elluviimise protsessi ning annab strateegia uuendamiseks suuniseid.

Arengunõukogu jälgib ja juhib strateegia seiret, mille raames:

- korraldatakse strateegia avalikustamine, selle kättesaadavuse tagamine elanikele ja strateegia huvipooltele ning muudatusettepanekute koondamine ja analüüs;
- kord aastas vaadatakse üle strateegia tervikuna ning strateegia elluviimiseks tehtud tegevused;
- strateegia ülevaatamise käigus antakse hinnang tulemustele, täpsustatakse vajalikke tegevusi, objekte ja tegevussuundi ning vajadusel saab Arengunõukogu teha ettepaneku strateegia muutmise protsessi algatamiseks;
- iga-aastaselt vaadatakse üle arengustrateegia lisa 1 – Harju maakonna kohalike omavalitsuste investeerimisvajaduste loetelu.

Arengunõukogu kureerib ja vajadusel peab strateegiast tulenevaid läbirääkimisi huvipooltega (ministeeriumid, kohalikud omavalitsused, erasektor) probleemide lahendamiseks ning teeb ettepanekuid teemaplaneeringute, uuringute ja projektide algatamiseks, läbiviimiseks ning rahastamiseks.

Strateegia muutmiseks loetakse visiooni, strateegiliste eesmärkide, tegevuste või olukorra analüüsi muudatusi ning uute eesmärkide püstitamist ja vastavate tegevuste lisamist.

Strateegia täiendamine toimub Arengunõukogu otsusega. Tegevusprioriteetide seadmisel peab Arengunõukogu lähtuma sellest, kui võrd suur on mingi konkreetse tegevuse mõju vajalike strateegiliste murrangute (majandusstruktuuri muutus, polütsentriline asustus, rahvusvahelistumine) saavutamiseks maakonnas.

STRATEEGIA SIDUSUS RIIKLIKE ARENGUDOKUMENTIDEGA

Harju maakonna strateegia koostamisel lähtuti järgmistest riiklikest poliitikatest ja arengudokumentidest:

- konkurentsivõime kava "Eesti 2020";
- üleriigiline planeering „Eesti 2030+“;
- Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020;
- transpordi arengukava 2014–2020;
- Harjumaa tõmbekeskuste uuring;
- strateegia „Tallinn 2030“;
- Eesti Vabariigi Valitsuse riiklikud prioriteedid struktuuritoetuste kasutamisel.

Valdkond "Tegus rahvas"

Strateegia valdkonnaga "Tegus rahvas" haakuvad konkurentsivõime kavas „Eesti 2020“ haridus- ja majandusvaldkonnas seatud eesmärgid: *põhiharidusega või madalama haridusega noorte osakaalu vähendamine, täiskasvanute õppes osalemise määra suurendamine, eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute osakaalu vähendamine, noorte ja pikaajalise töötuse vähendamine, tööhõive määra ja hõivatute tootlikkuse tõstmine täiskasvanute seas*. Struktuurifondide kasutamise seoses haakub strateegia valdkonnaga eesmärk, mis näeb ette *kvaliteetset, kättesaadavat ning õppija ja ühiskonna vajadusi arvestavat haridust, kõrget tööhõivet ja kvaliteetset tööelu, teadmistemahukat ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimelist majandust*. Need seatud sihid toetavad nägemust tegusast inimesest – haritud, ettevõtlik, õpivõimeline ja tööturu muutustega kohanduv.

Eesti regionaalarengu strateegia eesmärgi nr 2 – *suuremate linnapiirkondade rahvusvahelist majanduslikku konkurentsivõimet soosiv ja keskkonnasõbralik elukeskkond* – kontekstis haakub strateegia valdkonnaga meede, mis *soodustab välismaise oskustööjõu, investorite, tippspetsialistide ning teadlaste ja tudengite Eestisse tulekut ja kohanemist*. Eesmärgi nr 4 – *piirkondade tugevama sidustatuse ja arendusvõimekuse* – fookuses on kohaliku ja regionaalse arendusvõimekuse ning koostöö tugevdamine, mis haakub tihedalt „Tegusa rahva“ strateegiavaldkonnaga.

Valdkond "Kvaliteetne elukeskkond"

Üleriigilise planeeringu „Eesti 2030+“ üheks prioriteediks on *head ja mugavad liikumisvõimalused*, mis aitavad parandada teenuste, hariduse ja töökohtade kättesaadavust, sidustavad toimepiirkondade sisest ja omavahelist liikuvust eri transpordiliikide vahel. Strateegia valdkonna keskmes on just elanikule suunatud avalike teenuste parem kättesaadavus.

Eesti regionaalarengu strateegia eesmärk nr 1 on *toimepiirkondade terviklikkust ja konkurentsivõimet soosiv elu- ja ettevõtluskeskkonna areng*, mis seab samuti fookusesse avalike teenuste kättesaadavuse, ettevõtluskeskkonna arendamise ning kohalike ressursside oskuslikuma ärakasutamise.

Harju maakonna eeslinnastumise protsessi arvestades on regionaalarengu strateegia eesmärk nr 2 – *suuremate linnapiirkondade rahvusvahelist majanduslikku konkurentsivõimet soosiv ja keskkonnasõbralik elukeskkond* – seotud just linnaruumi ja liikuvuskeskkonna arendamisega ning lastehoiuteenuste kättesaadavuse parandamisega. Eesmärgi nr 4 – *piirkondade tugevama sidustatuse ja arendusvõimekuse* – fookuses on kohaliku ja regionaalse arendusvõimekuse ning koostöö tugevdamine, toimepiirkondade omavahelise ja piiriülese arenduskoostöö tõhustamine. Kvaliteetse elukeskkonna kontekstis on ühistegevused suunatud eelkõige avalike teenuste arendamise koostööle.

Transpordi arengukava ja strateegia haakuvad omavahel liikuvuse ja ühistranspordi osas. Liikuvus on tähtis asustusstruktuuri säilimise ja regionaalarengu seisukohast ning oluline majandustegevuse võimaldajana. Ühistranspordi osas on riiklikuks eesmärgiks *mugav ja kaasaegne ühistransport*, mis on ka strateegia valdkonna tegevustes kesksel kohal. Arengut nähakse rongiliikluse osakaalu suurendamisel. Struktuuritoetuste prioriteetideks liikuvuse osas on *elanike vajadusi rahuldavad ja ettevõtlust toetavad kestlikud ühendused ja liikumisvõimalused*.

Keskkonna suunal on struktuurifondide ja strateegia valdkonnaga seotud eesmärk *puhas ja mitmekesine looduskeskkond ja loodusressursside tõhus kasutus*. Eesti konkurentsivõime kava 2020. aastaks seab sihiks *taastuvenergia osakaalu tõstmise ning energia lõpptarbimise taseme mitteduurendumise*. Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“ toetab keskkonna suunal *taastuvenergia suuremat osakaalu energiavarustuses, energiasäästlike meetmete rakendamist ja energiatootmise keskkonnamõju vähendamist*.

Valdkond „Tasakaalustatud ruumimuster“

Planeering „Eesti 2030+“ näeb ette riigi regionaalse arengu suunamise ruumilised alused ja üldised sihid. *Tasakaalustatud ja kestlik asustuse areng* – olemasolevale asustusstruktuurile toetava mitmekesise ja valikuvõimalusi pakkuva elu- ja majanduskeskkonna kujundamine. Harjumaa tõmbekeskuste uuring tõi järeldusena välja, et asustusstruktuur on stabiilsena püsinud üle sajandi. Eeslinnastumise protsess on suurendanud mõningate eeslinnastunud asumite osatähtsust. Strateegia seisukohast on oluline kohalike keskuste konkurentsivõime tõstmine eelkõige avalike teenuste pakkumisel ja elukeskkonna kujundamisel.

Üleriigiline planeering näeb energiataristu varustamisega seoses ette *elektritootmisvõimsuse arendamist ja välisühenduste loomist Läänemere piirkonna energiavõrkudega*. Strateegias on see peamiselt seotud LNG-terminali ja Eesti–Soome gaasitrassi rajamisega. Keskkonna osas on fookus *rohevõrgustiku sidususel ja maastikuväärtuste hoidmisel*.

Teede seisukorra osas on transpordi arengukava eesmärk põhimaanteedel tee seisukorra taset hoida ning seeläbi parandada liiklusohutust ja liiklemise sujuvust. Tugi- ja kõrvalmaanteedel on eesmärk vähendada halvas ja väga halvas seisukorras olevate teede osakaalu.

Transpordi arengukava üheks eesmärgiks on *suurendada linnades kõndimise, jalgrattaga sõidu ja ühistranspordi kasutamise osakaalu*. Strateegia kontekstis tähendab see kergliiklusteede väljaehitamist suuremas mahus, „Pargi ja reisi“ alade rajamist, piirkondlike ühistransporditerminalide ehitamist.

Transpordi arengukava eesmärgid *turismi ja ettevõtlust toetavate rahvusvaheliste reisiühenduste ja suurenenud rahvusvahelise kaubaveo osas* haakuvad Harju maakonna kontekstis Rail Balticu rajamisega, Tallinn-Narva ja Tallinn-Tartu maanteedega parendamisega, Tallinna ümbersõiduraudtee rajamisega, aga ka Ämari kaubavedude potentsiaali arendamisega.

LISAD

Lisa 1 Harju maakonna kohalike omavalitsuste investeerimisvajaduste loetelu aastani 2018

Lisa 2 Harju maakonna sotsiaalmajandusliku olukorra analüüs 2014

Lisa 3 Harjumaa konkurentsivõime tugevdamise kava valdkondade prioritseerimise alused 2014–2020

Lisa 4 Tallinna linnapiirkonna jätkusuutliku arengu strateegia 2014–2020

KASUTATUD LÜHENDID

EAS	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus
HEAK	Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus
HMV	Harju Maavalitsus
HTM	Haridus- ja Teadusministeerium
HOL	Harjumaa Omavalituste Liit
HÜK	Harjumaa Ühisteenuste Keskus
HÜTK	Harjumaa Ühistranspordikeskus
KOV	Kohalik omavalitsus
LV	Linnavalitsus
MAK	Maakondlik Arenduskeskus
KeM	Keskkonnaministeerium
MKM	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
RaM	Rahandusministeerium
SiM	Siseministeerium
SoM	Sotsiaalministeerium
TA	Terviseamet
TAI	Tervise Arengu Instituut
TEN-T	Üleeuroopaline võrgustik, kus on ühendatud maanteed, raudteed, lennuväljad ja siseveeteed
ENTRUM	Eesti Energia koolinoorte ettevõtlikkusideede konkurss ja arenguprogramm
LEADER	Piirkondlikud maaelu arendamise organisatsioonid ja tegevusgrupid

Kasutatud allikad

- Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“ (2012)
 - „Harju maakonnaplaneeringu I etapp“ (1999)
 - „Harju maakonnaplaneering 2030+“ (koostamisel)
 - Maakonnaplaneeringut täpsustav teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” (2003)
 - Maakonnaplaneeringut täpsustav teemaplaneering „Harju maakonna sotsiaalne infrastruktuur 2009–2015” (2010)
 - Harju maakonnaplaneeringu teemaplaneering “Harjumaa kergliiklusteed” (2012)
 - Maakonnaplaneeringut täpsustav teemaplaneering „Põhimaantee nr 4 (E67) Tallinn-Pärnu-Ikla (Via Baltica) trassi asukoha täpsustamine km 12,0–44,0“ (2014)
 - Maakonnaplaneeringut täpsustav teemaplaneering „Harku-Lihula-Sindi 330/110 kV elektriliini trassi asukoha määramine“ (koostamisel)
 - Harju maakonnaplaneering „Rail Balticu raudteetrassi koridori asukoha määramine“ (koostamisel)
 - Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020
 - Eesti regionaalarengu strateegia rakendusplaan perioodiks 2014–2017
 - Riigimaanteede teehoiukava aastateks 2014–2020 (2013)
 - Transpordi arengukava 2014–2020
 - Konkurentsivõime kava “Eesti 2020”
 - Teised riiklikud arengukavad
 - Eesti Vabariigi Valitsuse riiklikud prioriteetidid struktuuritoetuste kasutamisel
 - Arengufondi tööd teemal „Kasvuvision 2018“, „Väliskeskond 2020: olulised trendid ja nende tähendus Eestile“ (Eesti fookuses 10/2012)
 - Harju maakonna hooldusravi arengukava 2004–2015
 - Harju maakonna terviseprofiil ja tegevuskava 2010–2013
 - Harju maakonna vigastuste profiil 2010
 - Strateegia „Tallinn 2030“ (2010)
 - Harju maakonna turismi arengustrateegia 2025 ja tegevuskava 2015 (2011)
 - Harju maakonna keskuste võrgustiku uuring (2013)
 - Tartu Ülikooli poolt koostatud pendelrände uuring (2013)
 - Statistikaameti andmebaas (www.stat.ee)
 - ELi Läänemere strateegia
 - Projekti „Helsinki–Tallinn transpordistsenaariumid“ lõppraport (2013)
-